

Kennisnet

Aanpak voor de verspreiding van ongewenste beelden

Leidraad voor het mbo

Titel	:	Aanpak voor de verspreiding van ongewenste beelden
Auteur(s)	:	Coördinatie: Remco Pijpers (Kennisnet) en Roza van Cappellen (Kennisnet) Redactie: Henk Boeke Adviezen: Peter Vermeijs (MBO Raad) en Bertina Greven (Stichting School & Veiligheid)
Woerden	:	20 september 2021
Versienummer	:	5

Onderwijsinstellingen hebben regelmatig te maken met compromitterende beelden van studenten (of docenten!) die online verspreid worden. Zoals: naaktfoto's, masturbatie-filmpjes, slachtoffer-video's en kwetsende memes. Sinds de coronacrisis en het online-lesgeven zijn daar nog allerlei varianten bijgekomen, zoals (al of niet bewerkte) *screenshots* van docenten of medestudenten. Ook zijn er nieuwe ontwikkelingen rond *expose-accounts*, waarin meisjes vanwege religieuze normen aan de schandpaal worden genageld vanwege hun make-up, of hun dansjes op TikTok. Hoe ga je daar als onderwijsinstelling mee om?

Impact

Het verspreiden van compromitterende beelden kan enorme impact hebben. Het kan gevoelens van onveiligheid oproepen, het leerproces belemmeren, sociale problemen geven, of psychisch lijden tot gevolg hebben. Ook suïcides hebben al plaatsgevonden.

Motieven

Aan het publiceren van compromitterende beelden kunnen allerlei motieven ten grondslag liggen. Variërend van pesten en wraak nemen tot religieus aanklagen of gewoon lol trappen.

Vaak zijn er helemaal geen aanwijsbare motieven voor verzenden of doorzenden; het kan ook onnadenkend of reflexmatig gebeuren. Maar de gevolgen zijn er niet minder om.

Het sneeuwbal-probleem

Hét grote probleem is de snelle en onbeheersbare verspreiding van (compromitterende) beelden. Het is onvermijdelijk dat dit soort beeldmateriaal eindeloos gekopieerd en herplaatst wordt, met een sneeuwbaaleffect als gevolg.

Verantwoordelijkheid

Onderwijsinstellingen vragen zich vaak af hoe ver hun verantwoordelijkheid strekt. Jongeren zijn immers bijna 24 uur per dag online, dus ook buiten de schoolgrenzen en in het weekend. Ben je als school dan ook verantwoordelijk voor die buitenschoolse situaties? Antwoord: ja. De school is namelijk altijd betrokken bij incidenten, ook als die buiten school of buiten schooltijd hebben plaatsgevonden. Omdat elk incident van invloed kan zijn op de schoolsituatie; bijvoorbeeld als er beelden van een student rondgaan en de sfeer in de klas het lesgeven bemoeilijkt. Bovendien moeten scholen een veilige omgeving creëren voor de studenten en het personeel.

Daarmee is niet gezegd dat het initiatief altijd bij de school moet liggen of dat scholen het allemaal in hun eentje zouden moeten oplossen. Dat hangt er natuurlijk maar van af. Ze kunnen hulp en medewerking vragen van ouders, studenten en externe partijen (zoals de politie). Online veiligheid is een gedeelde verantwoordelijkheid.

Afstandsonderwijs

Door de coronacrisis heeft 'beeldmisbruik' een nieuwe dimensie erbij gekregen, vanwege de videolesen. Met nieuwe vragen en nieuwe problemen. Deze leidraad beperkt zich echter tot de verspreiding van ongewenste beelden. Voor meer informatie over afstandsonderwijs, zie o.a.:

- [Videobellen met videochatapplicaties](#) (Kennisset)
- [Wat kunnen scholen doen om docenten te beschermen tegen stiekeme opnames van digitaal thuisonderwijs?](#) (Data & Privacyweb)

Leeswijzer:

1. **Preventiebeleid** – behandelt mogelijkheden om ongelukken te voorkomen
2. **Calamiteitenbeleid** – bevat een stappenplan en communicatie-adviezen
3. **Termen en begrippen** – geeft een toelichting op alle relevante concepten

1. Preventiebeleid

Ontsporingen zijn nooit helemaal te voorkomen maar je kunt de kans daarop wel verminderen. Hieronder volgen daarvoor handvatten en tips.

Maak een schoolveiligheidsplan

In het schoolveiligheidsplan legt de school vast wat er wordt gedaan tegen geweld, agressie, seksuele intimidatie, pesten, discriminatie, etc. en hoe dit alles voorkomen kan worden. Zie ook: [Veilig leren en werken in het onderwijs / Veiligheid op school](#) (van de Rijksoverheid).

Aandachtspunten:

1. Besteed in het schoolveiligheidsplan ook aandacht aan sociale media. Beschrijf daarbij:
 - wat er mis kan gaan;
 - wat u doet om problemen te voorkomen;
 - de procedure bij calamiteiten.
2. Leg een verband met het pestprotocol:
 - wat wordt er verstaan onder pesten bij het gebruik van sociale media?
 - wat zijn de sancties als er dingen mis gaan?
3. Voeg een onderdeel toe over afstandsonderwijs:
 - wat zijn de regels waaraan men zich moet houden?
 - wat wordt er niet getolereerd en wat zijn de sancties?
4. Heeft u afspraken gemaakt met uw vaste contactpersoon bij de politie (als die er is), over mogelijke online incidenten? Beschrijf die dan ook in het schoolveiligheidsplan.

Meer informatie:

- [Leerlingen en sociale media in het vo](#) (Stichting School & Veiligheid, nov. 2020)
- [Omgaan met sociale media: tips en handreikingen](#) (Onderwijs van morgen, sept. 2017)
- [Pestgedrag in het mbo: oorzaken en oplossingen](#) (Canon beroepsonderwijs, update juni 2021)

Geef richtlijnen

Geef richtlijnen – zowel voor de studenten als het personeel – voor het gebruik van sociale media. Dat kan in de vorm van protocollen, maar je kunt ook op andere manieren afspraken maken. Bijvoorbeeld via de schoolgids/opleidingsgids, of met SLB-gesprekken in de klas. (“We gaan het hier regelmatig over hebben.”)

Aandachtspunten:

- uitgangspunt bij alle richtlijnen: hoe gedragen we ons?
- informeer de studenten over de strafbaarheid van belediging, smaad en laster. (In de lessen over burgerschap, en via de opleidingsgids);
- laat de studenten zelf hun eigen regels bedenken (dan worden ze beter nagevolgd);
- formuleer do's en don'ts;
- benadruk de positieve aspecten van sociale media;
- vermijd bangmakerij (angst is een slechte raadgever);
- kies ambassadeurs (studenten en docenten) om het beleid uit te dragen.

Zie ook:

- [Wat kunnen scholen doen om docenten te beschermen tegen stiekeme opnames van digitaal thuisonderwijs?](#) (Data & Privacyweb)

Geef lessen over de verspreiding van ongewenste beelden (in het kader van 'burgerschap')

De belangrijkste vorm van preventie is: praten, praten, praten. "Hoe ziet je digitale wereld eruit?" "Wat is normaal en wat is gevaarlijk?"

Dit soort lessen kan gegeven worden door de docent burgerschap. Maar het onderwerp kan ook besproken worden door de SLB (schoolloopbaanbegeleider).

Merk op dat mbo-studenten heel open zijn. Ze hebben weinig last van taboes. Praten over het onderwerp 'verspreiding van ongewenste beelden' zal dus niet echt moeilijk zijn.

Stel een functionaris aan voor social-mediagebruik

Vanuit het onderwijsveld klinkt een sterke behoefte aan aparte functionarissen voor social-mediagebruik. Specialisten om versplintering tegen te gaan.

Mogelijke taken van zo'n functionaris kunnen zijn:

- het monitoren van social-mediagebruik door studenten en docenten (in de praktijk: vooral Instagram-accounts controleren);
- het geven van lessen in social-mediagebruik;
- het instrueren en bijpraten van docenten op het gebied van sociale media;
- het opstellen en onder de aandacht brengen van regels en protocollen;
- het wegwijs maken van nieuwe studenten;
- het fungeren als aanspreekpunt of ombudsman (of -vrouw) bij vragen en problemen.

Bijzonderheden:

- zo'n functionaris kan ook de rol van vertrouwenspersoon vervullen. Voor het mbo is dit zelfs wettelijk geregeld;
- vanuit het mbo-veld klinkt de roep om vertrouwenspersonen meer body te geven, en niet louter als pestcoördinator te laten fungeren. Uitbreiding van het takenpakket naar werkzaamheden op het gebied van social-mediagebruik is dus een logische stap.

Pak het snitching-probleem aan

Snitchen is straattaal voor 'klikken'. Dat ligt sociaal gevoelig. Studenten kunnen terughoudend zijn om te bevestigen dat medestudenten de fout zijn ingegaan, omdat ze daar zelf de dupe van kunnen worden. Klikkers krijgen klappen. Dat maakt het voor scholen moeilijk om na te gaan waar de bron van het doorzenden van compromitterende beelden zit. Hoe los je dat op?

Om het snitch-probleem zo veel mogelijk te beperken, moet de school de melddrempel zo laag mogelijk maken. Vooral: door te garanderen dat meldingen altijd vertrouwelijk behandeld zullen worden, en dat de naam van de melder nooit bekend zal worden gemaakt. Anonimiteit en veiligheid voorop dus. Dat geeft echter nog geen garantie dat de naam van de melder niet alsnog bekend zal worden. Bijvoorbeeld doordat medestudenten (die door de melder in vertrouwen waren genomen) uit de school klappen.

Uit gesprekken met SLB's, coaches en zorgcoördinatoren is gebleken dat het in ieder geval nuttig en zinvol is om met de studenten te praten over de snitch-problematiek, vóór zich daadwerkelijk een probleem heeft voorgedaan. Dus niet voortvloeiend uit een specifiek incident.

2. Calamiteitenbeleid

Als het goed is, heeft u vooraf al bedacht wat er moet gebeuren als er dingen misgaan (zie: 'Maak een schoolveiligheidsplan' hierboven). Snel handelen is in ieder geval geboden, om de schade zoveel mogelijk te beperken.

Stap 1: probleem definiëren (en overige voorbereidingen treffen)

- ga na wat er aan de hand is, en wat de impact daarvan is;
- wijs één persoon aan die het contact met het slachtoffer (en eventueel zijn of haar ouders) onderhoudt. Bijvoorbeeld: de SLB als het om een student gaat, of de vertrouwenspersoon als het om een docent gaat;
- raadpleeg het slachtoffer (en eventueel zijn of haar ouders) en inventariseer zijn of haar wensen. Bij voorkeur via de aangewezen contactpersoon;
- bedenk wat er nodig is om het slachtoffer een veiliger gevoel te geven. Neem hem of haar in ieder geval serieus, luister goed, vraag wat hij of zij nodig heeft, en veroordeel niet;
- ga na of er psychologische hulp nodig is;
- ga na of er sprake is van een strafbaar feit, en overleg met de betrokkenen en de politie of er aangifte (of een melding) gedaan moet worden;
- ga na of er crisismanagement of crisiscommunicatie nodig is, eventueel met behulp van een extern bureau;
- bepaal – indien nodig – de route voor escaleren of opschalen. Meestal: (1) SLB > (2) zorgcoördinator > (3) zorgadviesteam.

Tip: gebruik de [Checklist gesprek slachtoffer en bepalen omvang & impact](#) op [Stappenplansexting.nl](#). Ook als er sprake is van andere problematiek dan sexting. Deze checklist bevat onmisbare adviezen voor het voeren van een gesprek. Bijvoorbeeld dat je bij het inventariseren van feiten moet oppassen met doorvragen, omdat dat sturend kan werken, wat belemmerend kan zijn voor een eventuele juridische procedure. En dat je beducht moet zijn voor een laconieke houding van de student, omdat dat een masker kan zijn.

Stap 2: actie ondernemen

In principe moet schadelijk beeldmateriaal natuurlijk zo snel mogelijk verwijderd worden. Maar...

Ten eerste is dat gemakkelijker gezegd dan gedaan:

- het is soms moeilijk om in contact te komen met de platforms die de beelden hosten;
- beelden die als kinderporno beschouwd kunnen worden, worden met hoge prioriteit behandeld, maar in andere gevallen kan er gesteggeld worden over de vraag of de gebruiksvoorwaarden al dan niet geschonden zijn;
- beelden die viraal zijn gegaan, zijn sowieso heel moeilijk te verwijderen, omdat ze her en der verspreid zijn (en ook bij individuen terecht zijn gekomen).

Ten tweede moet je je altijd afvragen of het verwijderen van beeldmateriaal er niet toe kan leiden dat er daardoor bewijsmateriaal voor een juridische procedure verdwijnt.

Kortom: bezint eer ge begint. Wij raden het volgende aan:

- overleg met de politie, eventueel via [Meldknop.nl](#) als u nog geen vast contact bij de politie heeft;
- bij seksuele beelden, zie: [StappenplanSexting.nl](#) en neem contact op met [HelpWanted.nl](#);
- blijf goed in gesprek met de betrokkenen (zie ook Stap 1 en Stap 3).

Bij zeer ernstige gevallen, zoals suicides, kunt u een externe expert inschakelen om de betrokkenen te begeleiden. Dat kan o.a. via [Stichting School & Veiligheid](#).

Tip: overweeg het inschakelen van een zogenaamde *trusted flagger* als het niet lukt om schadelijke beelden snel verwijderd te krijgen. Trusted flaggers zijn organisaties die gemachtigd zijn om schadelijke beelden snel offline te krijgen. Voor seksuele beelden is dat [HelpWanted](#). Voor overige gevallen kan de stichting [Stop Online Shaming](#) behulpzaam zijn.

Stap 3: communiceren

Communiceren algemeen – Wees erop voorbereid dat uw onderwijsinstelling *trending topic* op sociale media kan worden. Bedenk hoe u daarmee om zult gaan:

- heeft u heldere statements geformuleerd?
- heeft u iemand beschikbaar die online kan reageren?

In de praktijk:

- plaats updates over het incident op de website van uw school, en/of de social media waarop uw school actief is;
- verwijst daarbij meteen naar de tips over veilig internetgebruik die u natuurlijk al eerder gepubliceerd had. Zo laat u zien dat u veilig internetgebruik heel serieus neemt.

Zie verder: [Over Sociale Media](#) op de website van Stichting School & Veiligheid.

Communiceren met het slachtoffer – Gebruik de [Checklist gesprek slachtoffer en bepalen omvang & impact](#) op [Stappenplansexting.nl](#), ook als er sprake is van andere problematiek dan sexting (zie boven).

Adviseer het slachtoffer om niet online te reageren. Online reageren kan escalatie in de hand werken en heeft het risico dat de identiteit van het slachtoffer bekend wordt. De emoties lopen vaak hoog op, zeker als de dader bekend is. Dat is niet wenselijk; de-escaleren is altijd het devies.

Communiceren met de ouders (indien van toepassing) – Soms eisen de ouders van het slachtoffer openbare excuses van de dader. Andere ouders willen juist vooral geen ruchtbaarheid geven aan het voorval. Houd rekening met beide opties, die beide legitiem zijn.

Adviseer de ouders om niet online te reageren (zie verder: 'Communiceren met het slachtoffer' hierboven).

Houd er rekening mee dat ouders zó boos kunnen zijn dat ze de dader met gelijke munt terug willen betalen. Dat soort reacties is begrijpelijk maar niet slim (en ook strafbaar). Probeer dit dus tegen te houden.

Communiceren met de medestudenten – Praat in een vroeg stadium met de jaargenoten van het slachtoffer (als het slachtoffer dat zelf goed vindt). Gaat het om een grote zaak, en hebben veel studenten de beelden gezien, dan moet er met alle studenten over gesproken worden.

Vertel op hoofdlijnen wat er speelt, wat het emotioneel doet met het slachtoffer, en wat de gevolgen zijn als je de beelden hebt gedeeld. Waarschijnlijk heb je dan een strafbaar feit gepleegd. Draag de studenten op om belastend materiaal uit hun telefoon te verwijderen en verbied verdere verspreiding. Vraag de studenten ook om het slachtoffer niet nog extra te straffen, met verwijten als "eigen schuld, dikke bult" (zie ook: *victim-blaming* /

blaming the victim bij 'Termen en begrippen'). Het kan iedereen overkomen, en als je in zo'n vervelende situatie zit, heb je meer aan steun dan aan verwijten.

Waarschijnlijk zal het niet lukken om alle beelden te laten verdwijnen binnen de school, maar dat kan nooit een reden zijn om deze stap achterwege te laten. De dringende opdracht om de beelden te verwijderen past bij de ernst van de mogelijke gevolgen en is pedagogisch gezien dus noodzakelijk.

Wijs de studenten op Meldknop.nl. Deze site biedt hulp bij allerlei problemen op internet, waaronder de verspreiding van ongewenste foto's en filmpjes. (In feite is het een verwijs-site naar andere instanties, zoals de politie en HelpWanted.nl)

Communiceren met de docenten – Docenten krijgen ongetwijfeld vragen, van studenten en mogelijk ook hun ouders. Help uw personeelsleden met goede, heldere informatie die zij weer door kunnen geven.

Communiceren met 'de media' – Als het om een grote zaak gaat, is de kans groot dat 'de media' (regionaal of landelijk) ervan zullen horen en dat ze er aandacht aan zullen besteden. Zet alle highlights op een rijtje, en bedenk vooraf wat u wilt vertellen. Wees transparant. Laat zien dat uw school niet bang is voor zijn reputatie, maar dat het u echt gaat om de veiligheid en het welzijn van uw studenten.

3. Termen en begrippen

Hieronder volgt een toelichting op alle relevante termen en begrippen. De lemma's zijn alfabetisch geordend (dus niet naar impact of ernst).

Beeldpesten

Bij beeldpesten worden er foto's of video's tegen iemands zin doorgestuurd of online gezet. Soms worden de beelden ook eerst bewerkt. Vervolgens kunnen die beelden viraal (via-via) verspreid worden. Het gaat om beelden die op de een of andere manier beschamend of kwetsend zijn.

Bijvoorbeeld:

- een verkering kan uitgaan, waarna er naaktfoto's of masturbatievideo's uit wraak verspreid kunnen worden;
- een student kan digitaal worden gepest door zijn of haar foto te bewerken, en de bewerkte foto te verspreiden. Vanwege het afstandsonderwijs is dit nu extra makkelijk, omdat alle studenten permanent in beeld zijn. Even een screenshot maken en een snorretje erbij tekenen is zo gedaan;
- ook docenten kunnen de dupe zijn. Compromitterende video's, meestal gemaakt met een smartphone in de klas, kunnen online worden gezet. Vooral de *meme-accounts* op Instagram zijn berucht.

Beeldpesten is geen juridisch begrip. In voorkomende gevallen kan het strafrechtelijk – net als andere vormen van online pesten – behandeld worden als *stalking* of *smaad/laster*.

Burgerschap

Onderwijs op het mbo betekent meer dan studenten voorbereiden op de arbeidsmarkt. Het mbo kent een drievoudige kwalificering en leidt studenten op voor (1) een beroep, (2) een vervolgopleiding en (3) tot burgers die volwaardig deelnemen aan de maatschappij. Daarom gelden voor iedereen die een mbo-diploma wil halen naast beroepskwalificatie-eisen ook algemene eisen: Nederlands, rekenen, Engels (voor mbo 4) en loopbaan en burgerschap.

Het onderdeel 'burgerschap' bereidt de mbo-studenten voor op volwaardige deelname aan de maatschappij en goed kunnen functioneren in hun beroep. De vaardigheden, houding en kennis die daarbij horen zijn beschreven in vier burgerschapsdimensies: de politiek-juridische dimensie, de economische dimensie, de maatschappelijk-sociale dimensie en de dimensie vitaal burgerschap.

Zie verder: [Burgerschap](#) (MBO Raad, juni 2020).

Cyberbaiting

Behalve studenten kunnen ook docenten het mikpunt van pestgedrag zijn. Studenten spreken bijvoorbeeld onderling af om een docent dwars te zitten tot die boos wordt. Zodra dat gebeurt, filmen ze de reactie met hun smartphone, en delen ze het filmpje via social media. Dit wordt *cyberbaiting* genoemd.

Exposing / expose-accounts

Exposing (openbaar maken) is een vorm van culturele problematiek. Een *expose-account* is een plek op sociale media – veelal Instagram – waarop personen aan de schandpaal worden genageld op grond van hun gedrag, dat religieuze of morele waarden zou overschrijden. Vooral LHBTIQ+'ers en meiden die vanwege hun make-up of 'aanstootgevend gedrag' niet zouden voldoen aan religieuze normen, zijn hier het slachtoffer van. Zie ook: de campagne [Stop Shaming](#).

Het is vooralsnog niet duidelijk wat scholen hieraan kunnen doen. Praat in ieder geval met het slachtoffer (zie verder: **2. Calamiteitenbeleid**), neem contact op met de *exposer*, en maak duidelijk dat zijn gedrag niet acceptabel is. Als dit geen oplossing biedt, neem dan contact op met een gespecialiseerde advocaat.

Grooming

Het proces van verleiding waarmee een volwassene een kind of jongere benadert, wordt wel *grooming* genoemd. Dat is de Engelse term voor 'versieren', 'iemand opmaken'. Het gaat ook echt om *versieren*: iemand mooi maken, en daardoor paaien, zodat hij of zij zich heel bijzonder en uniek voelt, en geneigd is veel voor de ander te doen.

Juridische procedures

Bij de verspreiding van ongewenste beelden wordt vaak alleen aan 'strafrechtelijke vervolging' gedacht, via de route van politie en OM (door aangifte te doen). Maar naast het strafrecht kan ook het privaatrecht oplossingen bieden (waarbij het slachtoffer zelf een juridische procedure aanspant). Laat u daarover verder informeren door uw eigen juristen of een gespecialiseerd advocatenkantoor.

Meme

Een *meme* (internet-grap) is een grappig bedoelde foto die verspreid wordt via sociale media of specifieke meme-accounts. De grap kan bestaan uit bewerking van het beeld of het toevoegen van een grappig tekstje. Dat klinkt onschuldig, maar kan ook kwetsend zijn voor de afgebeelde persoon.

Meme-account / hate-account

Een *meme-account* is een plek op internet waarop memes (zie boven) gepubliceerd worden. In de praktijk gaat het vaak om het belachelijk maken van docenten of medestudenten. Dan wordt het meme-account een *hate-account*.

Schoolloopbaanbegeleider (SLB)

De mentor of coach van mbo-studenten.

Sexting

Sexting is online seks, variërend van flirten tot het verzenden van seksuele beelden, zoals naaktfoto's en masturbatiefilmmpjes. Sexting is normaal experimenteergedrag dat past bij de leeftijd. Maar als er beelden van minderjarige scholieren of studenten verzonden worden is dat strafbaar, omdat het wettelijk gezien om kinderporno gaat.

Sinds 2013 is er een leidraad van de politie en het OM waarin geadviseerd wordt om sexting niet strafrechtelijk te vervolgen als er niets bijzonders aan de hand is. 'Niets bijzonders' is bijvoorbeeld: een (minderjarig) stel dat verkering heeft en gewoon plezier heeft met elkaar.

Er is wél iets bijzonders aan de hand (dus wél actie door politie en OM):

- als de beelden onder dwang tot stand zijn gekomen;
- als er geld of commercie in het spel is;
- als de beelden zonder medeweten van de afgebeelde persoon tot stand zijn gekomen;

- als de beelden achteraf gebruikt worden om te pesten;
- als de beelden openbaar verspreid zijn.

In 2017 is de leidraad geactualiseerd en verfijnd, waarbij drie categorieën worden onderscheiden: ernstige feiten (die tot vervolging kunnen leiden), minder ernstige feiten (waarvoor bij minderjarigen een HALT-afdoening voldoende is), en feiten die in principe niet vervolgd worden. Zie: [‘Pubers in beeld’ - Leidraad afdoening sextingzaken](#) (pdf). Deze publicatie bevat ook inzichtgevende voorbeelden.

Sextortion

Bij sextortion (een samentrekking van ‘sex’ en ‘extortion’ oftewel afpersing/chantage) wordt het slachtoffer gechanteerd met zijn of haar seksuele beelden. Er kan geld geëist worden met als dreigement dat de beelden anders gepubliceerd zullen worden, of er kunnen nog meer of nog pikantere beelden gevraagd worden.

Shame-sexting

Sexting op zich is niet problematisch, omdat het past bij de leeftijd (zie boven). Wanneer het wél problematisch wordt, met name wanneer de sexting-beelden zonder toestemming van de betrokkenen verspreid worden, is er sprake van *shame-sexting*.

Het probleem bij ‘shame-sexting’ is vaak dat het slachtoffer de schuld krijgt. Zie verder: *victim-blaming / blaming the victim*.

Slachtoffervideo’s

Shaming is beslist niet het enige probleem. Ook beelden van vechtpartijen en ongelukken kunnen online worden gezet, wat kwetsend kan zijn voor de slachtoffers en hun familie (of nabestaanden, als er sprake is van een dodelijke afloop).

Er is wetgeving in de maak om het publiceren van dit soort beelden strafbaar te stellen. Maar los daarvan ligt er een taak voor scholen om aan de studenten duidelijk te maken dat het filmen van vechtpartijen en ongelukken echt niet kan. Dus: telefoons op zak houden, als er een traumahelikopter bij de school landt!

SLB

Zie: Schoolloopbaanbegeleider.

Slut-shaming

Slut-shaming is het bestempelen van een meisje als slet of hoer vanwege van haar seksuele gedrag. Zie ook: *shame-sexting*.

Het probleem bij ‘slut-shaming’ is vaak dat het slachtoffer de schuld krijgt. Zie verder: *victim-blaming / blaming the victim*.

Snitching

Snitchen is straattaal voor ‘klikken’ of ‘verraden’. Het probleem is dat studenten vaak terughoudend zijn om te bevestigen dat hun medestudenten de fout zijn ingegaan, omdat ze daar zelf de dupe van kunnen worden. Zie verder (in deze leidraad):

‘**Preventiebeleid**, Pak het snitching-probleem aan’.

Sociale media

Onder ‘sociale media’ verstaan we: online platforms waarop je informatie kunt publiceren voor een breed publiek, meestal met reactiemogelijkheden. Er is

geen tussenkomst van een redactie (je plaatst je bijdragen zelf) maar het platform kan wel *modereren*: bijdragen verwijderen, deelnemers blokkeren, of waarschuwingen bij berichten plaatsen.

Populaire sociale media op dit moment (2021) zijn: WhatsApp, Instagram, Snapchat, Facebook, Twitter, TikTok en YouTube.

Actuele bijzonderheden:

- WhatsApp is nog steeds de populairste applicatie;
- gevolgd door Instagram, YouTube en Snapchat;
- Facebook verliest steeds meer terrein;
- Twitter wordt weinig gebruikt door jongeren;
- TikTok wordt steeds populairder, ook bij oudere jongeren;
- Snapchat is de populairste applicatie voor sexting.

Victim-blaming / blaming the victim

Bij *shame-sexting* en *slut-shaming* wordt het slachtoffer vaak als dader gezien, ook door medestudenten. Het meisje zou zelf schuldig zijn aan datgene wat haar overkomen is, vanwege haar vermeend aanstootgevende gedrag. (“Je hebt het er zelf naar gemaakt”. Vergelijkbaar met: “Klaag niet dat je verkracht bent want je droeg een kort rokje”.)

Dit wordt ‘victim-blaming’ of ‘blaming the victim’ genoemd. Met als gevolg dat het slachtoffer nog een keer extra tot slachtoffer wordt gemaakt.

Videoplatforms

Een ‘videoplatfrom’ is een internet-applicatie (website of app) voor het delen van filmpjes. De bekendste videoplatforms zijn YouTube, Vimeo en TikTok. Aangezien alle sociale media inmiddels video ondersteunen, verliest het specifieke begrip ‘videoplatfrom’ steeds meer aan betekenis.

Colofon

Aanpak voor de verspreiding van ongewenste beelden – Leidraad voor het mbo

is een uitgave van stichting Kennisnet, in samenwerking met de MBO Raad en Stichting School & Veiligheid.

De basis voor deze tekst was een vergelijkbare leidraad voor het vo. De tekst is volledig herzien en toegespitst op het mbo.

Coördinatie: Remco Pijpers (Kennisnet) en Roza van Cappellen (Kennisnet)

Redactie: Henk Boeke

Adviezen: Peter Vermeijs (MBO Raad) en Bertina Greven (Stichting School & Veiligheid)

